

Gospodar in gospodinja

LETO 1937

4. AVGUSTA

STEV. 31

Sadni sejem v Mariboru

V 23. štev. »Gospodarja in gospodinje«, dne 9. junija t. l. smo že poročali, da name-rava Sadjarsko in vrtnarsko društvo prirediti prihodnjo jesen v Mariboru velike bano-vinsko sadjarsko razstavo in s njo združen sadni sejem. Na odborovi seji Sadjarskega in vrtnarskega društva v Celju, dne 27. ju-nija je bilo končno veljavno sklenjeno, da se razstava in sejem nepreklicno priredita, in sicer zadnji teden v oktobru (od 24. oktobra do 1. novembra). 24. in 25. oktobra bo ob enem tudi vsedržavni sadjarski shod (kon-gres) in zborovanje sadjarskih strokovnja-kov. Na teh prireditvah se bodo pretresala razna važna vprašanja, ki se tičejo napred-ka našega sadjarstva.

V gori omenjenem članku v 23. štev. »G. i. g.« je bilo obrazloženo, kako bo raz-stava urejena in kaj vse bo obsegala. Danes hočemo pa e. bralce »G. in g.« opozoriti na sadni sejem, ki bo prireditve zase, čeprav se bo vršila ob istem času kakor razstava in ga bo priredila ista organizacija. Razstava bo imela, kakor je to pri vseh razstavah, pred vsem poučen in propagandni značaj. Sadni sejem bo pa popolna in izrazita, trgovska prireditve. Sadjarji naj pokažejo domačim in tujim (inozemskim) odjemalcem in sploh sadnim uporabnikom izborna kako-vost našega sadja. Po bno naj prireditve pomaga izboljšati ceno in priboriti našemu pridelku mesto na svetovnem sadnem tržišču.

Da se bodo mogli doseči ti nameni, je pa potrebna prvovrstna, naravnost odlična in skozi in skozi enotna kakovost sadnega pri-delka. Prav tako je potrebno vestno in so-dobnim zahtevam svetovnega sadnega trga ustrezajoče razbiranje (sörtiranje) in vse-skozi pravilno vlaganje (zapokavanje) v enotno standardno (vzorno in po vsem svetu vpeljano, natančno izdelano) posodo.

Sadnega sejma se more udeležiti vsak sadjar, ki ima večje količine enotnega tipi-ziranega (na zvetovnem sadnem trgu znane-ga) sadja. V poštev bodo hodila povečini samo jabolka pred vsem ona v znanih in priznanih ter povsod vpeljanih sortah, ka-kor je n. pr. kanadka, mošanegar, bobovec

itd. Lepe domače sorte, kakor je n. pr. do-lenjska voščenka in še razne druge sorte, se bodo po možnosti tudi sprejemale na se-jem, zlasti ako bodo neoporečne in posebno vabljive zunanosti.

Posameznik se sicer lahko udeleži tega sejma s svojim pridelkom, toda ne pod svo-jim imenom, ampak potem kake podružnice SVD. Na sadnem sejmu bodo odgovorne za blago samo podružnice, podružnicam pa se-veda posameznik. Podružnice bodo sklepale kupčije in bodo po končnem sejmu same obračunavale s posameznimi pridelovalci oziroma udeleženci sejma. Opozarjamo torej vse tiste sadjarje, ki še niso organizirani v kak podružnici SVD in se jim obeta ugodna letina, da se nemudoma zgledajo pri najbliž-nji podružnici in navedejo katere sorte bodo imeli na prodaj, katere količine (koliko centov od vsake sorte) in o kateri izmed običajnih posod (ameriški zaboj, kabinetni zaboj). Največ robe se bo postavilo na sejem v normalnih (ameriških) zabojih. V kabi-netne zaboje spadajo samo najdebelejši in prav posebno lepo razviti plodovi.

Posodje za vkladanje in vse druge po-trebnščine za pravilno zapokavanje sadja (ponajveč seveda jabolk) bo dobavilo SVD in ga bo razposlalo svojim podružnicam, kjer ga bodo dobili posamezni pridelovalci. V kakih poljubnih, lastnih posodah se sadje ne bo sprejemalo na sejem.

Da se bo moči izogniti vsakemu kakrš-nemukoli sleparstvu in zlorabi, bodo oprem-ljeni vsi normalni (ameriški) zaboji s števil-kami. Vsaka podružnica bo morala natančno zabeležiti v zapisnik, komu je izročila zaboje in s katerimi številkami. Tako se bo za vsak poedini zaboj vedelo, kdo ga je imel, čigavo je sadje v njem in tudi kdo ga je polnil (vkladal). Vsak zaboj bo razstavni odbor natančno pregledal, preden ga bo postavil na sejem in takoj izločil od sejma zaboje, ki ne bodo ustrezali predpisom. Ko bi se pa celo dognalo, da je v spodnjih legah kakega zaboja slabše sadje nego na vrhu, se bo tak zaboj zaplenil v korist SVD in lastnik

bo tudi za bodoče izključen od takih prireditvev.

Najtežje opravilo pri opremi sadja za sejem je **pravilno razbiranje in vlaganje v zaboje**. Prvo in najvažnejše pravilo pri razbiranju, pravi, da morajo biti v enem zaboju vsi plodovi popolnoma enako debeli. V zaboju pa mora biti vloženo po nekem določenem redu, ki se ravna po debelosti plodov. O teh dveh opravilih se vsakdo lahko temeljito pouči iz knjižice »**Spravljanje, razbiranje in vkladanje sadja**«, ki jo je spisal ravnatelj Jos. Priol in se dobi pri Sadjar. in vrtnar. društvu v Ljubljani. Da bo posameznikom to delo olajšano, bosta na sadjarski in vinarski šoli v Mariboru dva praktična tečaja za razbiranje in vkladanje sadja, in sicer 11. in 25. septembra. Kdor čuti za to potrebno veselje in spretnost, naj se zgłosi pri svoji podružnici, ki ga bo poslala na tečaj. Seveda se bo moral zavezati, da bo pri pripravljanju sadja za sejem podružnici pomagal.

Vse sadje na sadnem sejmu bo pregledala in ocenila posebna komisija. Po kakovosti blaga, po večji ali manjši popolnosti razbiranja in vkladanja, bo določila komisija odlikovanje za lastnike sadja.

Za tiste pakovalce, ki se bodo posebno odlikovali v pravilnem razbiranju in vkladanju sadja, je določenih več nagrad. V to svrho se razpisujejo 2 darili po 500 din, 4 po 250 din, 10 po 100 din in 20 daril po 50 din. Imena odlikovancev bodo objavljena v časopisju.

Ker je še mnogo dobrih sadjarjev, ki pa niso člani Sadjarskega in vrtnarskega društva, bi bilo škoda, ko bi ne vedeli za to prireditvev. Namen teh vrstic je torej, da jih opozorimo, kako jim je ravhati, da se morejo s svojim sadjem udeležiti sadnega sejma. Komur se torej obeta dobra sadna letina, naj ne zamudi lepe prilike. Do konec avgusta je še vedno čas, da se zglosti pri bližnji podružnici SVD in prijavi udeležbo. H.

Menjalni travniki, pomlajevanje starih travnikov

Kjer je slaba zemlja, je zelo umestno upeljati menjalne travnike. V ta namen bi bilo treba menjati tudi sadeže v določenem redu n. pr.:

Spomladi posetev travnih mešanic med redko sejan oves, katera ploskev ostane pet let kot travnik, šesto leto ozimina, kateri moramo dobro pognojiti z umetnim gnojem, sedmo leto jarina, osmo leto krompir, deveto leto spomladi setev travnih mešanic med redek oves, od devetega leta dalje, pa kake štiri leta zopet travnik.

Lahko pa postopamo tudi na sledeči način: pet let travnik, šesto leto oves, sedmo leto ozimna pšenica z umetnim gnojenjem, osmo leto krompir ali koruza dobro pognojena s hlevskim gnojem; od devetega leta pa zopet štiri leta travnik.

Če sledi na menjalni travnik kot prvi sadež ozimina, moramo travnik preorati že po košnji sena in nato v presledkih nekolikokrat dobro branati, da se čimbolj zatrejo pleveli. Od menjalnih travnikov, ki so pravilno urejeni, imamo velike koristi.

Večkrat nastanejo na travnikih prazna mesta; ta prazna mesta je treba je-

seni dobro prevleči z brano, spomladi ponovno pobranati, nasejati tja travna semena in povaljati z valjarjem. To delo opravljamo tedaj, ko ni ravno preveč suho in tudi ne premokro vreme. Z valjarjem pritismo lahko travna semena k tlom da lažje izkale.

Večkrat se dogodi, da se travna setev ne posreči, t. j., da travna semena ne izkale. Vzrokov za to je več. V prvi slabob kaljivo seme, katerega smo si kar na slepo nabavili. Seme za setev mora biti vedno prvovrstno in dobro kaljivo. Kar velja za druge biljke, prav isto je mero dajno tudi za trave. Samo iz zdravega, močnega in nepokvarjenega semena, se bodo razvile tudi močne rastline. Nadaljnji vzrok je lahko tudi ta, da dotičnik po setvi ni povaljal z valjarjem, zlasti tedaj, če je sejal ob morda jako suhem vremenu in na lahkem peščenem svetu, ali pa ako ni zemlje za setev dobro obdelal in pripravil.

Dobra travna semena morajo biti nadalje čista od vsake plevelne primesi, pristna in zadostno kaljiva. Samo večji zavodi morajo jamčiti za vse te lastnosti semen.

Mnogo je tudi takih travnikov, kjer ni skoraj nobenih dobrih trav več; ruša je sestavljena samo iz plevla in mahu. Tak travnik izboljšamo najbolje na ta način, da ga preorjemo in sejemo dve do tri leta oves ali krompir. Pravimo, da tak travnik pomladimo. Nato zasejemo trajno umeten travnik. Z obdelovanjem in gnojenjem se tla znatno popravijo in prezračijo ter uniči plevel.

Če sejemo travno mešanico samo, setev težko dobro uspe; ako pa sejemo trave med redno sejan oves, bo prav gotovo dobro uspela. Trave sejmo vedno raje bolj gosto, kot pa preredit. Oves služi v tem slučaju kot zaščitna rastlina, ki je v te svrhe najbolji od vseh žit. Ozimne niso prikladne kot zaščitna rastlina za travne mešanice. Ko požene oves latje, ga moramo pokositi, nakar se prične razvijati travna mešanica. Ko je oves pospravljen, je dobro dotično površino povaljati. Pozneje moramo travnik tudi zadostno gnojiti.

Večkrat se kdo ne more odločiti, da bi travnik preoral; v tem slučaju ga izboljšamo s posejanjem. Najprikladnejši čas za posejanje travniškega semena je spomladi po prvi košnji. Ko travnik zacvete, moramo takoj kositi, ker v tem času je pomlajevanje najuspešnejše. Če posejemo travnik zgodaj spomladi, potem obstoji nevarnost, da zaduši mlado travo, plevel in stara trava, ki v toplem in vlažnem spomladanskem vremenu hitro raste. Posejati travnik po košnji otave pa zopet ni dobro, ker ovira v tem slučaju mlade bilke, jesensko hladno vreme. Zato se moramo odločiti kar za srednjo pot,

ki je še najboljša, to je, da posejemo travniško seme kar po prvi košnji.

Da se pomlajevanje travnika v polni meri posreči, moramo travnik v jeseni, dobro obdelati in pognojiti. Travniki so slabi in plevelnati večinoma vsled tega, ker primanjkuje raznih hranilnih snovi. Zato moramo zemlji v polni meri vrniti vse te hranilne snovi in sicer v obliki gnojil. To gnojenje pa mora biti vsestransko. Nekateri uporabljajo samo eno umetno gnojilo, in še to v premajhni množini in mislijo, da to že zadostuje, kar pa ni res. Pravilno postopamo tako, da uporabljamo vsa umetna gnojila. Šele v tem slučaju lahko računamo na popoln uspeh.

Ko je prva pomladanska košnja gotova, moramo travnik dobro pobranati. Na ta način je zemlja za setev kar najbolj pripravljena. V taki zemlji bodo biljke prav gotovo odlično uspevale. Dobro pa se moramo zavedati tega, da naj bo setev travniške mešanice kolikor mogoče enakomerna. Če nam je mogoče, sejemo s strojem, ker taka setev je najbolj idealna; sicer se moramo pa poslužiti ročne setve. V jeseni po pomlajevanju ne smemo na tem travniku nikdar pasti živine, niti travnika zalivati z gnojnico ali gnojiti s svežim blevskim gnojem.

S tem je bilo podanih samo nekaj skromnih navodil glede pomlajevanja starih travnikov in pa menjalnih travnikov. Dandanes skuša vsak živinorejec, kako bi prišel do večjih količin boljše sena. Zato je treba poizkusiti vse, ker včasih se vendar marsikaj posreči.

Poleganje žita

Žita pri nas kaj rada polegajo. Škoda je vsled tega precejšnja in za našega kmeta hud udarec. Le redki so pri nas oni kmetovalci, ki pridelajo dovolj žita za svojo lastno uporabo. Mnogi ga morajo dokupovati, kar pa je tudi težavna stvar. Že lansko leto so bila razna žita, zlasti pa pšenica, zelo draga. Letos se cene zopet neverjetno hitno dvigajo, tako da bo na kak nakup sploh težko misliti. Zato moramo gledati v bodoče na to, da proizvodno žit na tej površini, na kateri jih pridelujemo sedaj, znatno dvignemo. Paziti moramo, da preprečimo razne bo-

lezni na žitih in tudi kolikor mogoče omejimo poleganje.

Od žit poleže najrajše pšenica, ki ima večjo površino listov, manj pa rž, ki ima bolj trdno slamo; prav tako polegata tudi ječmen in oves. Žetev je vsled tega zelo otežkočena, ker poležano žito težko zanjemo oziroma kosimo.

Škoda, ki nastane pri poleganju je odvisna od tega, kdaj žita poležejo. Ta lahko poležejo takoj, ko so pognala v klas in nadalje do popolne dozorelosti. Če poležejo biljke v oni dobi, ko gredo v klasje ali ob cvetju, in se več ne dvig-

nejo, tedaj ni samo oploditev cvetov pomanjkljiva, ampak tudi zrnje se slabo razvija in ostane drobno. Pri mlatvi dobimo mnogo drobnega zrna.

Ako poleže žito v začetku svojega razvoja, dokler se spodnja kolenca biljke še niso utrdila, se lahko zopet dvigne, ker se prožne biljke še vedno zravnaajo. Izvor njih prožnosti leži v tem, ker je v spodnjem delu vsakega členka zraščena še ena cevka, ki je z notranjim delom kolenca tako spojena, da se do gotove meje upogne.

Najprvo moramo poznati različne vzroke poleganja žita, kajti šele na podlagi tega, bo mogoče poleganje preprečiti, oziroma omejiti.

Glaven vzrok poleganja je pomanjkanje svetlobe. To velja zlasti za nas, ker sejemo pregosto. Vse rastline, ki imajo premalo svetlobe, silijo kvišku v svojih spodnjih delih pa ostanejo šibke. Na biljki se podaljšata zlasti prvi in drugi spodnji člen, ki sta z ozirom na poleganje najvažnejša. Radi pomanjkanja svetlobe, se stane, iz katerih je zgrajeno rastlinsko telo, v teh členih podaljšajo, njih stene postanejo tanjše in izgube na odpornosti in prožnosti. Dolga in mehka biljka kaj rada poleže ali se zlomi, ne da bi se mogla zopet dvigniti. Pregoste setve navadno poležejo. Taka setev pa je tudi velika potrata, ker po nepotrebnem razmetavamo seme. Škodo imamo pri semenju, poleg tega pa rastline še poležejo tako, da imamo prav majhen pridelek. V tem slučaju je krivda prav gotovo na naši strani. Najprikladnejša je pač ona s sejalnim strojem, ki seje v vrsti in omogoča poljubno urediti množino semen. Prihrani se lahko do ene tretjine zrnja.

Poleganje povzročajo nadalje take glivične bolezni, ki se razvijajo v spodnjih členih biljk, jim razjedajo tkivo in jih tako ošibijo. Ako je vlažno se te glivice hitro širijo.

Imamo pa tudi zunanje vzroke, vsled česar žita polegajo. To so zlasti močni vetrovi, viharji, deževje, lastna teža klasja, prehranjevalne razmere v zemlji ter vrste in množine gnojil, končno tudi rastlinske bolezni. Navadno opazimo, da ne poleže žito na vsej njivi enako; to pa radi tega, ker ni zemlja povsod enaka. Na nekaterih mestih je močnejša, na drugih pa zopet slabša. Prav tako ni povsod enakomerno gnojena in tudi setev ne povsod enako gosta.

Nekateri rastline so proli polegajo manj odporne, kot pa druge. Notranji vzroki poleganja tičijo v rastlini sami, v njenih podedovanih lastnostih. Zlasti velja to za razvoj koreninja in za trdnost biljke.

Razdelitev koreninja v zemlji in kakovost tal je za odpornost proti poleganju največje važnosti. Množina korenin je podedovana lastnost posameznih vrst; toda ta zavisi tudi od množine hranilnih snovi v zemlji in kako je ta obdelovana. Čim rahlejša je zemlja, čim globlje je njiva prebrana, čim več hrane ima, tem krepkejša se koreninje razvija. Če je žito slabo vporeninjeno, tedaj od vetra in dežja kaj hitro poleže, ker koreninje popusti. Da je poleganje odvisno od vkoreninjenja, dokazuje dejstvo, da poležejo na močvirni zemlji pšenične vrste z debelo, trdno slamo, medtem ko vrste s tanko biljko ostanejo pokonci. Pomanjkljivost prvih leži v tem, ker so preslabe vkoreninjene, pri zadnjih pa je vkoreninjenost dovolj močna. Taka zemljišča je treba vedno osušiti in globoko preorati, da so prikladna za pridelovanje žit.

Poleganje žita lahko deloma preprečimo. Izogibati se moramo gnojenja s hlevskim gnojem. Zemljišče mora biti za setev vedno pravilno pripravljeno in nikdar vlažno. Setev ne sme biti nikdar pregosta. Zelo hvaležna so žita za gnojenje s superfosfatom, kateri v veliki meri vpliva na dober pridelek zrnja; pa tudi slamo fosforna kislina znatno utrdi in zato s superfosfatom gnojena žita zelo redko poležejo. Slama postane bolj debela, krepka in prožna. S superfosfatom je treba gnojiti predno začne ozimina odganjati. Ker so naša zemljišča na fosforju precej revna, je gnojenje s superfosfatom navadno zelo uspešno.

Sv. Petra ključ (Fumaria) opari odlij in zlij gorko na zajbelj. Pusti da postoji in pij za želodčne kamne in zlatenico. 10 gramov sv. Petra ključa in 15 gramov zajbelja na pol litra kropa. Sok zmešaj s kisom in medom pa namaži lišaje in hraste. Sok si pripravi pomladi, prekuhaj ga in postavi na sonce za 14 dni, potem zlij nanj malo laškega olja, pa se bo držalo celo leto.

Za **klanje** razgrez jelenovega loja, namoči planje in naveži gorko. Za zapeko zmešaj surovo maslo in svinjsko mast, posoli, namaži na kruh in jej predpoldne in po kosilu. Dobra so tudi stolčena orehova jedra, zmešana s surovim maslom.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Náša hrana poleti

Ker smo šele v začetku avgusta, bomo imeli najbrže še precej vročih dni, takih, ko človeku ne diši prav za prav nobena jed. Je nekaj gospodinji, ki pri sestavi obedov upoštevajo letni čas, večina pa na to pozabi, ali ne utegne misliti in kuha v poletni vročini tako kakor pozimi, oziroma vse leto. Ni pa nič čudnega, če se svojci takega kosila ali večerje ne vesele, le malo jedo in včasih tudi malo pogodrnjajo. Vsak nam bo rad priznal, da vzame poleti vroča juha, ki je poleg tega morda še mastna, človeku skoro ves tek in veselje do jedi. Enako učinkujejo tudi druga vroča, težka ali mastna — takozvana zimska jedila. Take reči kuhati poleti, ko se vsi pote od vročine je nesmisel. Razen tega tudi za gospodinjjo ni prijetno, take dni stati pri vročem štedilniku kdove koliko časa. In končno, če jed ostane, je najbrže nimamo kam shraniti in se hitro pokvari, če pa pride drugič na mizo, bo še manj dišala kot prvič.

Dobra gospodinja bo skušala postreči poleti z lahkimi, osvežujočimi jedmi, ki imajo bolj namen osvežiti kakor pa nasititi. Kosilo pa je vseeno lahko zadostno in redilno. Znak pravičnega poletnega kosila je, da ga z veseljem in tekom pojemo in nam zato toliko več zaleže.

Najmanj so priljubljene poleti juhe, posebej mesne, ki se nič ne pričejejo. Juha poleti tudi ni čisto nič potrebna, zato jo lahko kar mirno izpustimo. Če pa že hočemo, napravimo namesto običajne juhe mrzlo sadno juho ali pa prinesemo namesto nje malo sadja kot prvo jed. To velja tudi za takrat, kadar imamo goste.

Tudi mesa jemo poleti manj in le bolj lahke vrste ter brez gostljivih omak. Pač pa se pričeje vsakikrat solata, pa naj bo taka ali taka. Saj imamo ravno v tem času na razpolago tudi največ zelenjavi in iz vseh vrst lahko napravimo izvrstno solato. Če ni pri rokah zelene (glavnate) solate, pa napravimo drugo zelenjad mrzlo z oljem in kisom, kakor stročji fižol, peso, karfižolo, kumare, paradižnik in drugo. Pazimo na to, da bo solata vedno kolikor mogoče shlagena, ker je veliko okusnejša in bolj osvežujoča. Tudi drugo zelenjad pripravimo čim bolj naravno (z malo moke). Krompirček je najboljši cel, pečen, olupljen ali neolupljen, ter da gospodinjji tudi najmanj dela. Isto velja tudi za

zelenjad. Ako bi radi postregli tudi s sladico na koncu obeda, izberimo mrzlo. Posebno shlagena mora biti vsaka pijača.

Poleti ni prav nič potrebno, da obsega kosilo ali večerja dosti raznih jedi, ampak damo raje manj, pa tisto pripravljeno tako, da se pričeje. Tudi za slovesnejše prilike je poleti obed lahko precej enostavnejši, kakor sicer. Paziti je tudi na lepo in vabljivo zunanjo obliko, ki mnogo pripomore k razpoloženju in teku. S. H.

KUHINJA

Ječmenček (ješprenj) na juhi. Ze zvečer namočim en četrt kg ječmenčka in pest fižola. Drugi dan oboje operem in pristavim z mrzlo vodo. Za duh pridenem ječmenčku en lavorov list, strok strtega češnja, vejico peteršilja, vejico zelene, vejico kodelje (žajbelja), vejico majarona in vejico zelene. Zelenjave zvežem z nitko in jih odstranim, ko je jed kuhana. V ričet dam kuhati kos suhega svinjskega mesa. Kuhanje mesa je odvisno od trdosti istega. Ričet kuham tri ure. Zadnjo uro pridenem jedi te-le zelenjave: en ostrgan, na rezance zrezan korenček, par strokov tudi na rezance zrezanega stročjega fižola, en na kocke zrezan, olupljen in opran surov krompir in en bolj majhen paradižnik. Ko se paradižnik zmehča, ga pretlačim v juho. Prav nazadnje posujem juho z žlico drobno sesekljane drobnjake.

Ričet kot samostojna jed. Razloček za samostojno jed je v tem, da mora biti ta gost in, da meso zrežem na najhne kose takrat, ko ga dam kuhat. Namesto mesa lahko vzamem tudi sesekljane ocvirke ali žlico zaseke.

Ječmenček kot postna jed. Namochen ječmenček zalijem z vodo toliko, da ga pokriva. Ko ječmenček nekaj časa vre, ga zalijem z vročim mlekom, ga osolim in kuham do mehkega. Nazadnje mu pridenem žlico smetane. Pri kuhanju ječmenčka je treba vedeti to-le: Zavreti mora prav hitro, kuhati pa se mora tako, da počasi vre. Zmeša se le takrat, ko se pristavi in takrat, ko se da na mizo.

Stročji fižol s kisló smetano. Fižolu odstranim končke, ga operem in skuham v slani vodi. (Stročji fižol potrebuje veliko soli.) Kuhan fižol potrese s drobtinicami in zabelim s prevreto kisló smetano.

Stročji fižol na srbski način (džuveč). V kozici razbelim žlico masti. Na masti zmehčam en velik paradižnik. Mehkega pretlačim na mast. Potem pridenem pest na kose zrezanega telečjega mesa, dve pesti na rezance zrezanega stročjega fižola, ena na kocke zrezan surov krompir in dva na rezance zrezana korenčka. Jedi prilijem par žlic vode in pokrito pražim do mehkega. Malo kisle smetane mu več koristi kot škoduje.

Zarebernice (bržole) s kisló smetano. Zarebernice zbršim s snažno ruto, odberem jim maščobo ter jim zarežem kožo na dveh ali na treh mestih. Zarežem zato, da se koža pri praženju ne skrči. Vsako posamezno zarebernico potolčem, posolim, prav malo popopram in na obeh straneh posujem z moko. V kozici razbelim žlico masti, zarumenim sesekljano čebulo, vložim zarebernice in pokrite pražim do mehkega. V kisli smetani razmotam žlico moke in s tem mešanjem polijem meso. Ko dobro prevre, dam na mizo. Zraven dam pražen riž, zabeljene široke rezance, opečen nov krompir ali makarone.

Hrušev zvitek. Testo napravim iz pol litra moke, ene osminke litra mlačne osoljene vode, enega jajca in iz žlice olja. Testo dobro pognem. Pogneteno pokrijem z gorko skledo in pustim pol ure počivati. Deset do petnajst zrelih, a ne premehkkih hrušk olupim in zrežem na tenke rezine. Spočito testo razvaljam, razvlečem in potresem z dvema pestema kruhovih drobtin, ki sem jih zarumenila v desetih dkg surovega masla. Na drobtinice potresem hruške. Na hruške dam dve pesti sladkorja, pomešanega za noževo konico cimeta. Testo zvijem trdo v zvitek in spečem na pomazani pekači. Zvitek pečem tri črt ure. Pečenje zrežem na poševne kose, jih potresem s sladkorjem in dam na mizo. Pred rezanjem segrejem nož v kropu, da lažje režem.

DOMAČA LEKARNA

Lipov cvet opari zvečer in prevre jutraj. Tako dobi lepo rdečo barvo in deluje bolj. Čaj žene na pot in na vodo, čisti žleze in umiri živce. Krovni listki pri cvetju zapirajo nekoliko. Za kašelj, zamašena pljuča in ledvice, za bolečine v glavi in v trebuhu pij jutraj čaj z medom. Veliko njih ima za zajterk lipov čaj. Ob tem dočakajo visoko in krepko starost. Če ga žvižgaš redno, te ne bo trgalo po kosteh. Lipovo oglje je imela prejšnje čase vsaka gospodinja doma. Če imaš prehud pot, žvižgaš jutraj in zvečer žličko ravno žganega stolčnega oglja. To je tudi glavna pomoč pri zastrupljenju, celo s

strijninom. Če je zavžil kdo kaj strupenega, naj izpije takoj dve žlici lipovega oglja na vodi, tudi klistir z mlačno vodo in ogljem — tačas pride zdravnik. Oglje posrka strup vase. Tudi če je kri zastrupljena, jemlji vsako uro žlico oglja. Lipovo oglje so priporočali nekdanji padarji vojakom za opešanost, sušico, krvav kašelj, bolečine v prsih, za jetrne in žolčne bolezni, zjutraj in zvečer žlico oglja na mleku ali na vodi. Lipovo oglje suši in celi rane, jemlje zobem hud duh; izčisti sapo (želodec), srka vase pline, ki se razvijajo v želodcu. Oparjeni listi, lub in ličje pozdravijo opekline in oprazke, na kisu kuhano ličje prežene lišaje.

Smrdljivi babji zob ali divji roženkravt stolci, iztisni sok in primešaj mu toliko vinskega cveta, kolikor je soka. Pusti 14 dni na solncu in jemlji po dvakrat na dan 8 kapljic na žlici vode za mrzlico, kamen v mehurju, bolečine v ledvicah in če nima dovolj mleka. Gnojilve, rak in šen se pozdravijo, če mažemo obolela mesta s svežim sokom ali s razredčeno tinkturo in žvižgamo čaj babjega zoba ali tinkturo. Stara knjižica priporoča: Pri vročinski bolezni steri dve pesti babjega zoba in žlico soli in naveži na podplate. To izvleče vročino. Posušeni in v prah zmanjeni babji zob ustavi krvavenje iz nosa, če ga potegneš rahlo v nos. Za opešani vid in za naglušnost priporoča knjižica: Naredi pet šopkov babjega zoba, zavij v tenko blago in naveži na zatilnik. Ko se osuši in ovane, vrzi v ogenj in naveži novega, dokler ti ne odleže. Za vnetje in tiščanje v očeh naveži babji zob na čelo in senci in na zatilnik. Taki obkladki pomagajo tudi za otrpnenje udov, trganje v glavi in če boli zob. Za težko kri in zadelana jetra je naročal Caracelsus: Naber toliko polaja, kolikor babjega zoba, potresi s soljo in potoli, potrosi na črn kruh in žvižga vsak predpoldan kos takega kruha. Zdravnik Margino je pozdravil več sto oseb, ki jih je morila huda mrzlica: Kuhaj na litru vode 30 gr. babjega zoba in toliko hudičeve korenine, kuhaj, dokler ne povre na polovico in izpij to v treh dneh. Mrzlica se ne vrne več. Kmečki človek v hribih je zdravil s babjim zobom: če se je kdo ranil s sekuro ali je bil udarjen s kamnom, je izruval grmiček smrdljivega babjega zoba, ga je opral, potolkel in navezal. To ustavi krvavenje in razžene zasledeno kri. Take obkladke je dajal tudi za zateklino v prsih in na trebuhu. Za kamne v ledvicah ali v žolču je naročal poleg obkladkov, da je pil bolnik po dve čaši ovarka na dan. Mazilo babjega zoba pozdravi trdovratne kožne bolezni: Na žlici dobre svinjske masti prevrej pest želišča, precedi in spravi. — Smrdljivi babji zob raste iz starega zidovja ali izmed skal.

Boli me pri srcu ko hodim. Uživaj dosti mleka in zelenjave, kopljaj se v izkuhi smrekovih vršičev in ogiblji se težkega dela, vročih jedi in vroče pijače.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g. Devizni promet na ljubljanski denarni borzi je znašal v preteklem tednu 6 milijonov 696.400 din, v primeri z 6.828.000 din v prejšnjem tednu. Za posamezne tuje valute so plačevale banke sledeče zneske: holandski goldinar 23.94 do 24.09 din, belgijski belg 7.30 do 7.35 din, švicarski frank 9.96 do 10.03 din, angleški funt 215 do 217 dinarjev, ameriški dolar 43.09 do 43.46 din, francoski frank 1.62 do 1.63 din, češka krona 1.51 do 1.52 din, italijanska lira 2.27 do 2.30 din.

ŽIVINA

g. Živinski sejem v Kranju dne 26. julija. Cene goveje živine so bile sledeče: voli I. vrste 6.50 din, voli II. vrste 6 din, voli III. vrste 5.50 din za 1 kg žive teže; telice I. vrste 6.50 din, telice II. vrste 6 din, telice III. vrste 5.50 din; krave I. vrste 5.50 din, krave II. vrste 5 din, krave III. vrste 4.50 dinarjev; teleta I. vrste 8 din, teleta II. vrste 7 din za 1 kg žive teže. — Prašiči špeharji 9 din, prašiči pršutarji 8 din za 1 kg žive teže. — Od zadnjega sejma so ostale cene goveje živine in prašičev v glavnem neizpremenjene.

g. Svinjski sejem v Mariboru 30. julija. Cene so bile sledeče: 5—6 tednov stari prašiči 115 do 140 din, 7—9 tednov stari 110 do 145 din, 3—4 mesece stari 180 do 195 dinarjev, 5—7 mesecev stari 250 do 360 din, 8—10 mesecev stari 390 do 500 din, 1 leto stari 710 do 800 din komad. — Cena za 1 kg žive teže je bila 6 do 7.50 din, 1 kg mrlive teže pa 9 do 11 din.

RAZNO

g. Podražitev cen pšenice. Kakor poročajo, je mlinarska industrija sklenila povišanje cene za vse vrste pšenične moke. Mlinarji so pričakovali, da bo cena nove pšenice v mesecih avgust—september 150 din za 100 kg in so kalkulirali na tej bazi. Medtem pa se je cena pšenice zvišala na 180 dinarjev in celo na 190 din. Zaradi tega bojejo tudi mlini povišati ceno pšenice in bo to povišanje znašalo po nekaterih informacijah povprečno 25% za vse vrste moke. Če pride do povišanja cene moke, potem bodo gotovo tudi peki hoteli zvišati ceno kruha.

g. Zvišanje cene zemlje v Vojvodini. Zadnja leta je bila cena pšenice povoljna in tudi druge kmetijske pridelke je sedaj mogoče mnogo bolje znovčevati kot pa pred nekaj leti. Opazamo splošno dviganje cen kmetijskih produktov. Posledica tega dviganja cen je tudi dviganje cen zemlje. Tekom zadnjih treh let se je cena zemlji početvorila. V Banatu kupujejo oral (katastrsko jutro) po 12.000 do 15.000 din. V bližini mest zlasti v okolici Petrovgrada, plačujejo zemljo celo po 18.000 do 20.000 din. Isto je v Bački, v okolici Sente, Starega Bečejja ali Srbobrana. V Bački je cena zemlje bolj čvrsta kot pa v Banatu, oral je tam mogoče prodati po 18.000 din brez ozira na oddaljenost od mesta. Zanimivo je, kako so cene rasle. Leta 1933 je bilo mogoče dobiti v Banatu ali v Bački oral zemljo za 3500 dinarjev. Leto pozneje je bila že dražja, po 5000 din. Pred dvema letoma so plačevali zanjo po 8000 din, preteklo leto pa je cena za oral dosegla že 8000 do 10.000 din. Največ kupujejo zemljo Nemci in Madžari. V letih krize, ko je bila najbolj poceni, so jo kupovali predvsem meščani, zlasti žitni trgovci. Danes ni menda v Vojvodini nobenega žitnega trgovca, ki ne bi bil lastnik najmanj 100 oralov zemlje.

g. Pravilnik plačevanja davka na Kmetijske zbornice. Finančno ministrstvo je izdelalo pravilnik o predpisu, plačevanju in oddaji plačanih doklad za Kmetijske zbornice. Ta pravilnik je ministrski svet že odobril ter bo stopil v najkrajšem času v veljavo. Doklado bodo pobirale občine.

PRAVNI NASVETI

Neprijetne posledice prepovedanega znanja. — Fant je imel znanje z dekletom, ki jo je hotel poročiti. Na sodnji se je zavezal plačevati za nezakonskega otroka po 75 din na mesec. Medtem si je fant pripravil vse potrebno za skupno družinsko življenje in najel stanovanje, dekle pa fanta noče poročiti in je zahtevala in dosegla povišanje alimentov za otroka v znesku 100 Din na mesec. Vprašate, če je dolžan fant plačevati za otroka alimente, ko se otrokova mati ne mara z njim poročiti. — V zakon se ne da nihče prisiliti. Morda sta res bila oba domenjena za zakon; če se je pa dekle premislilo in več ne mara tega fanta za moža, čeprav ima z njim otroka, potem se dekleta a paragrafi ne da k taki poroki prisiliti.

Fant ima pač pravico, da zahteva od dekleta povračilo vse dejanske škode, ki jo ima s pripravami za zakon, če se dekleta brez utemeljenega razloga noče z njim poročiti. Ta morebitna odškodninska pravica fanta do dekleta pa prav nič ne vpliva na dolžnosti, ki jih ima fant kot nezakonski oče do otroka. Preživnino za tega otroka bo moral fant kot oče plačevati tako dolgo, dokler ne bo otrok sam sposoben za lastno vzdrževanje. Višino preživnine pa določa, če je spor med varuhom in očetom, sodišče, ki mora vpoštevati dejanske potrebe otroka in pridobitne razmere očeta. Že določena preživnina se pri spremenjenih razmerah lahko ali zviša ali pa zniža.

Posojilo za vola. T. O. T. — Manjši posestnik Vam je svoječasno posodil denar za nakup vola. On ima sicer majhno posestvo, vendar ima precej denarja naloženega v banki. O zaščiti ne mara nič slišati, čeprav bi bil, ako se vpoštevajo naloženi denar, bogatejši od Vas. Trdi namreč, da ste Vi v boljšem gnotnem položaju kakor on. Vprašate, če bo sodišče vpoštevalo pri rešitvi vprašanja, kdo je v boljšem gnotnem položaju samo velikost zemljišča, ali tudi naloženi denar. — Samo po sebi umevno je, da se bo moralo sodišče pri reševanju navedenega vprašanja ozirati na vso imovino tako upnika, kakor dolžnika, najsi imovina obstoji iz nepremičnin, iz premičnin ali iz denarja. V poštev prihajajo tudi siceršnje gospodarske razmere v kakršnih se eden ali drugi nahaja.

Upnik — prevžitkar. N. N. — Prevžitkar, ki je del svojega posestva že davno izročil rejenci in živi pri njej, del posestva pa si je pridržal in dobiva od nje zakupnino, Vam je posodil več zneskov denarja. Vi bi radi dolg znižali na polovico, on pa o tem ne mara slišati in zahteva popolno povračilo dolga z obrestmi vred, češ, da ste Vi v boljšem gnotnem položaju kakor pa on. Radi bi vedeli, kaj bi storili, da dosežete zaščito. — Pisali smo že, da o sporu, kdo je v boljšem gnotnem položaju, ali upnik, ali dolžnik, odloči za dolžnika krajevno pristojno okrajno sodišče. Obrnite se torej nanj.

Ce dolžnik noče podpisati obveznice. F. J. S. — V prejšnjih letih ste posodili posestniku — kmetu — večjo vsoto denarja, kateri dolg se je po uredbi o likvidaciji kmetških dolgov znižal na polovico. Ze več mesecev naganjate dolžnika, da podpiše obveznico glede znižanega dolga, on pa tega noče storiti, češ da bo takrat podpisal, kadar se bo dolg znižal za tri četrtine. Tudi Vam še ni nobenega obroka plačal. Vprašate, kaj Vam je storiti in če bi mogli priti do popolnega kritja, ker ima dolžnik dovolj imovine. — Pravilnik o zamenjavi dolžniških listin z novimi obveznicami čisto točno določa kaj mora storiti upnik, če dolžnik noče podpisati obveznice, ki mu jo je upnik v smislu pravilnika poslal po občinskem oblastvu. Če

dolžnik noče podpisati obveznice v 15 dneh in poda svoje prigovore proti obveznici, vroči občinsko oblastvo v 15 dneh upniku prigovore in ga pozove, naj napravi, če bi prigovore sprejel, novo obveznico, ki jo mora zopet po občinskem oblastvu dostaviti dolžniku. Če dolžnik obveznice ne podpiše in ne poda prigovorov, obvesti občinsko oblastvo o tem upnika v 15 dneh od dne, ko je potekel dolžniku 15 dnevni rok za podpis odnosno za vložitev prigovorov. Upnik sme zahtevati naj se opravi o prigovorih kakor tudi, če dolžnik obveznice ne podpiše in ne poda prigovorov, narok pri občinskem oblastvu. V takem primeru določi občinsko oblastvo narok v 15 dneh in povabi nanj upnika, dolžnika in poroke ali solidarne dolžnike. Če se doseže pri naroku sporazum, napravi občinsko oblastvo takoj obveznico, overi podpise in izroči obveznico upniku. Če se niti po opravljenem naroku ne doseže sporazum med upnikom in dolžnikom, napoti občinsko oblastvo stranke na redno sodišče. Če se dolžnik ne odzove pozivu občinskega oblastva, da bi podpisal obveznico ali podal prigovor in če na določeni narok niti ne pride, se smatra, da dolga ne priznava. V takem primeru napoti občinsko oblastvo upnika na redno sodišče. — Do popolnega kritja dolga bi mogli priti le, če bi dokazali, da je Vaš dolžnik v boljšem gnotnem položaju kakor Vi. Ob sporu odloči o tem vprašanju za dolžnika krajevno pristojno okrajno sodišče.

Kako priti v službo k železnici. L. P. — Vprašate, kaj Vam je potrebno storiti, da pridete v službo k železnici. — Za sprejem v službo pri železnici morate izpolnjevati pogoje, ki jih predpisuje zakon o državnem prometnem osebju. Ta zakon je objavljen v 40. številki »Službenega lista« kr. banske uprave Dravske banovine z dne 10. julija 1931. Ker je zakon zelo obširen in smo o nekaterih njegovih predpisih že pisali, ne moremo njegovih predpisov zopet objavljati in bo najbolje, da si ta zakon sami ogledate pri občini ali v kakšnem drugem uradu, ki je naročen na »Službeni list«. Če reflektirate samo na služiteljsko službo, imate za isto pogoje, ako znate pisati in čitati, ter če imate odslužen rok v stalnem kadru, v kolikor niste oproščeni službe v stalnem kadru kot hranitelj.

Oprostitev dedne takse. K. T. — Vprašate, če so vsi kmetaki dediči oproščeni plačanja dedne takse. — Niso vsi kmetaki dediči oproščeni. Od dedne takse so oproščene zapuščine in volila v prvi stopnji krvnega sorodstva, ki izvirajo od oseb, umrlih po dnevu 1. aprila 1937, če ne presega celotna čista vrednost 50.000 dinarjev (petdeset tisoč), ne glede na število dedičev. Ta oprostitve velja samo za kmetovalce, za katere se smatrajo tisti, ki se bavijo zgolj s kmetijstvom in nimajo drugega stalnega poklica ali vira dohodkov.